Libanon

Erlend Larsen

e-forlag.no

Takk til
Alle som har hjulpet til med boken og
Folk og Forsvar for stipend.

Utgiver:	E-forlag, 2010
	Første gang utgitt (trykket versjon) 2008
ISBN:	978-82-93057-02-4
	978-82-997486-2-9 (Trykket versjon)
Skrift:	FS Albert 10,5 pkt
Kart:	Arild Kjæraas
Layout:	Print Konsult, Andebu
Copyright:	Erlend Larsen

Papirversjon av boken kan kjøpes i bokhandelen eller hos www.e-forlag.no
Merk bestillingen "e-bok", og få den til lavere pris.

Innhold

Forord 9
1. Menneskehetens vugge 11
2. Et nytt land opprettes 33
3. Borgerkrigen - del 1 59
4. Borgerkrigen - del 2 77
5. Borgerkrigen - del 3 121
6. Borgerkrigen - del 4 135
7. Okkupasjon og fredssamtaler 141
8. En FN-soldat reiser hjem 149
9. Okkupasjon, gjenreising og lydrike 157
10. Syrisk lydrike 165
11. Den andre israelsk-libanesiske krig 175
12. Politisk krise 187
13. En politisk kabal 195
14. Religiøst mangfold 197
15. Turistlandet 201

Vedlegg
1. Norske falne i UNIFIL 229
2. Forsvarets medalje for edel dåd 231
3. Sammenlignbare tall, Libanon og Norge 239
4. Hendelseskalender 241
5. Libanesiske stedsnavn som er omtalt i boken 243
6. Personer som er omtalt i boken 245
7. Kilder 249

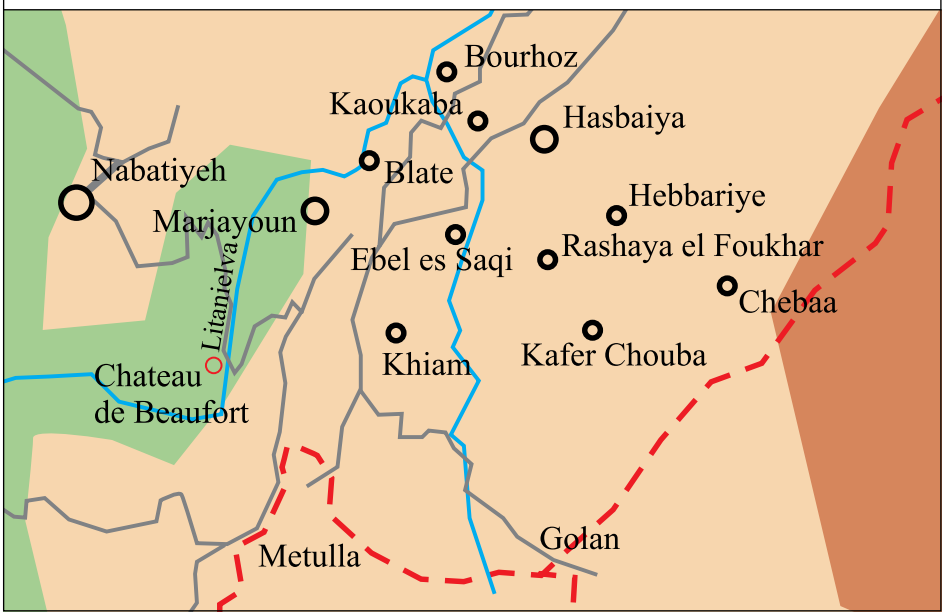

Midtøsten
TYRKIA
SYRIA
Nikosia
KYPROS
Tripoli
LIBANON
Beirut
Damaskus
Sidon
Tyr
Haifa
IRAK
Alexandria
Tel Aviv
Vestbredden
Jerusalem
Amman
Gaza
ISRAEL
Suez kanalen
Kairo
JORDAN
Sinai
Aqaba
SAUDI ARABIA
EGYPT

Libanon

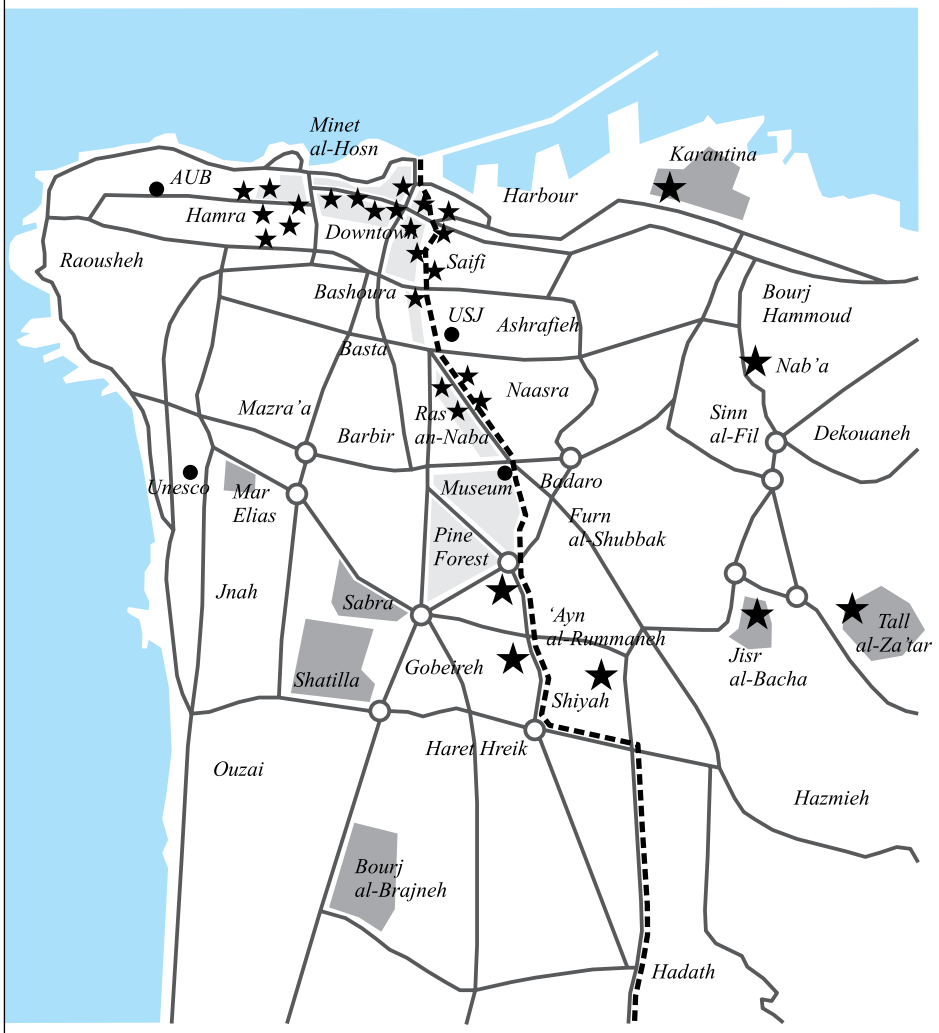

Aakkar
Tripoli
Zgharta
Bcharre
Qadicha
Byblos (Jbail)
LIBANON
Faraiya
Baalbak
Jouine
Harissa
Faqra
Nahr el Kalb
Bikfaya
Jeita
Beirut
Zahle
Baabda
Chtaura
Damour
Beiteddine
Damaskus
Sidon
Bekadalen
Jezzine
Zahrani
SYRIA
Nabatiyeh
Hasbaiya
Marjayoun
Litanielva
Tyr
Metulla
Tibnine
Naqoura
Rosh Haniqra
ISRAEL
Nahariya

Sør Libanon

Maghdoucheh
Zahrani
Nabatiyeh
Hasbaiya
Marjayoun
Chebaa
Khiam
Litanielva
Chateau
de Beaufort
Tyr
Ghajar
Metulla
Golan
Rachidiye
Qana
Kiryat
Shomona
Siddiqine
Tibnine
Naqoura
Marouahine

Bourhoz
Kaoukaba
Hasbaiya
Nabatiyeh
Blate
Hebbariye
Marjayoun
Ebel es Saqi
Rashaya el Foukhar
Litanielva
Chebaa
Khiam
Kafer Chouba
Chateau
de Beaufort
Golan
Metulla

Beirut

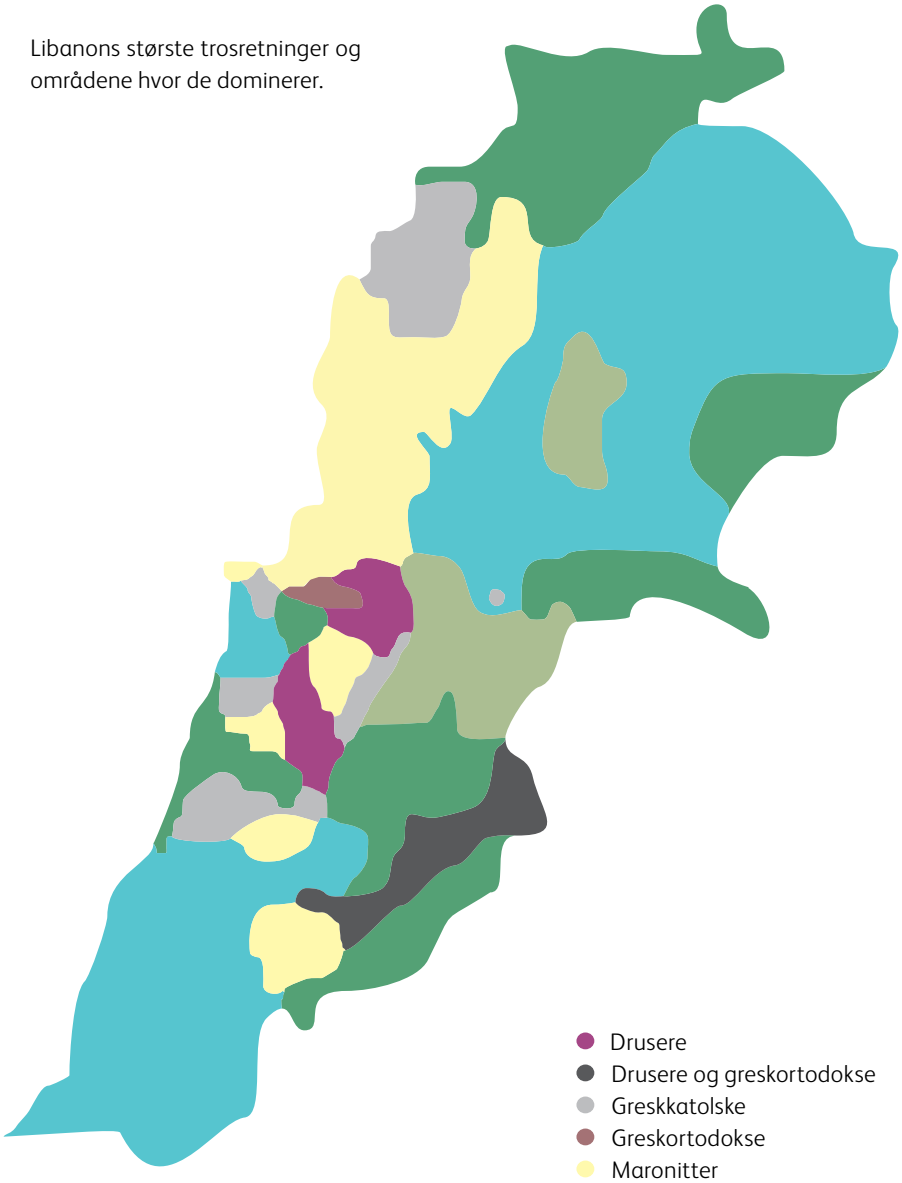
Green Line

Steder med harde kamper

Palestinske flyktningleire

Religiøs inndeling

Libanons største trosretninger og områdene hvor de dominerer.

Forord

Libanon. Navnet får mange til å tenke på borgerkrig, militser, drap og bilbomber. PLO, falangister, Amal og Hizbollah. Et kaotisk samfunn med svak statsstruktur og sterke trossamfunn som sloss om makten.

Andre tenker på norske FN-soldater som ble beskutt og trakassert.

Bilder fra krigen har festet seg på netthinnen, og har lett for å overskygge at Libanon er et spennende land. Libanon er et ungt land. Men regionen, som også er kalt Levanten, har en lang og spennende historie.

Man antar at menneskehetens vugge lå her. En gang var området sivilisasjonens sentrum. Deres kompetanse og kultur lå langt foran andre folkeslag. Fønikerne ledet an i den internasjonale handelen, og bidro til å spre kultur og kompetanse ut i verden. En verden som var avgrenset til området rundt Middelhavet. De andre levde i mørke.

Romerne kom med moderne kultur og livsstil, og bygde templer som står igjen som monumenter over ingeniørkunst. De største religionene har sitt opphav her, og har påvirket en hel verden. Kristendommen er sentral i vår kultur og vårt tenkesett. Libanon er omtalt 64 steder i Bibelen, og blir utelukkende beskrevet positivt. Som landet av melk og honning. Fruktbart og vakkert.

Gjennom flere århundre har levantinerne vært dominert av andre; tyrkere, egyptere, franskmenn, syrere og israelere. Alle har de forsøkt å kontrollere Libanon. De fremmede har erfart at landet er lett å innta, men vanskelig å styre.

Før borgerkrigen ble Libanon kalt Midtøstens Sveits, og Beirut ble kalt Midtøstens Paris. Ikke uten grunn. Libanon hadde en posisjon som finanssentrum for Midtøsten. Beirut var gledenes by. Landet har også fin natur, spennende kultur og godt kjøkken. Libanon er viden kjent for sin gode mat og vin. Og for sin gjestfrihet.

Dette er ikke ment å være en bok om nordmenns innsats i FN-tjeneste. Dette er heller ingen turistbok. Intensjonen med boken er å vise landets spennende historie. Vise hvordan århundrer har påvirket landet til å bli det vi ser i dag. Samt forsøke å gi et fyldigere bilde av Libanon enn det mediene gir. Dette er Libanons historie.

Ta gjerne kontakt dersom du har kommentarer til boken; erlenden@online.no

Oktober 2008
Erlend Larsen

Foto: Erlend Larsen.

Kapittel 1

Menneskehetens vugge

På veggen i det arkeologiske museet til American University of Beirut henger det et kart over historiske steder. Merkene ligger tett i tett, og markerer med ulike farger de forskjellige epokene. Kartet levner ingen tvil om at Libanon er et land rikt på historie. En historie som går mange tusen år tilbake i tid. Over hele landet finner man flere tusen år gamle ruiner, noe som gjør Libanon til et spennende land å ferdes i. Man får en litt rar følelse av å vandre i to tusen år gamle fotspor, som når man besøker et av de mange templene.

Libanon har en av verdens eldste sivilisasjoner. Arkeologiske funn forteller om avanserte bosettinger som senere ble til sofistikerte bystater. Etter tradisjonen er Libanon ett av 15 land man regner som menneskehetens vugge. Kysten var bebodd for mer enn 12 000 år siden, og kanskje vandret våre forfedre forbi middelhavskysten på vei nordover på jakt etter storviltet. To tusen år tidligere ble norskekysten isfri og beboelig etter den siste istiden.

Libanons sentrale plassering som et veikryss mellom Afrika, Asia og Europa har gitt landet en lang og rik historie. Ulike folkeslag har vandret langs middelhavskysten og lagt igjen litt av sin tro, kultur og kunnskap. Sprikende interesser har gjennom årene skapt mange kollisjoner i veikrysset.

Byblos regnes for å være den byen i verden med lengst sammenhengende bosetting. Utgravingene begynte i 1860. Foto: Erlend Larsen.

For omkring 7000-8000 år siden ble byen Gebal etablert ved Middelhavet. Innbyggerne levde av fiske, men papyrus ble snart en viktig eksportartikkel. Byen eksisterer i dag under navnene Byblos (fra grekerne) og Jbeil (fra araberne). Byen har gjennom tidene hatt flere navn, og regnes for å være den byen i verden med lengst sammenhengende bosetting.

De neste århundrene dukket de neste fire byene opp langs middelhavskysten; Sidon for 6000 år siden, Beirut for 5000 år siden, Tyr for 4750 år siden og Tripoli for 3500 år siden. Norges eldste by, Tønsberg, blir rene ungdommen i forhold med sin 1140 år lange historie.

Handelsfolk uten militære ambisjoner

Byene fikk viktige handelsruter ut i Middelhavet, og snart etablerte fønikerne seg i kystbyene. Fønikerne var en fremmed gruppe som koloniserte middelhavskysten for 4500 år siden, og var en stor sivilisasjon i mer enn 1500 år. Fønikernes opphav er usikkert, men de kalte seg selv for kanaanitter. Det var grekerne som kalte dem fønikere etter purpurfargen de solgte fra havnen i Tyr. Herodotus (født 484 før Kristus) var en omhyggelig kronikør fra sin tid, og hevder i sine skrifter at fønikerne kom fra den persiske Golf. Uansett opphav, så er fønikerne kjent som et handelsfolk som lå langt foran sin tid.

Fønikerne etablerte selvstendige bystater som ble styrt av hver sine regjeringer, fyrster eller småkonger, men som likevel samarbeidet om handelen ved Middelhavet. Middelhavskysten blir også kalt Levanten, noe som betyr landet hvor solen står opp. En av årsakene til at fønikerne klarte å styre i Levanten over så mange år er at de må ha vært gode diplomater. Fønikerne var kjent som dyktige handelsfolk uten militære ambisjoner, og ble dermed ikke sett på som truende. Men de klarte ikke alltid å unngå dem som var sterkere enn seg selv. De fønikiske bystatene var tidvis selvstendige og tidvis en del av andre riker. I perioder lå de under egypterne, andre perioder under assyrerne og perserne.

For omkring 5000 år siden begynte den urbane ekspansjonen av byen Byblos. Handel og frakt via sjøveien utviklet seg raskt, og Byblos ble et viktig sted for tømmerhandel. Faraoene kjøpte sedertrær og andre tresorter for skipsbygging, konstruksjon av gravsteder og til bruk i begravelsesritualer. Kong Salomos tempel i Jerusalem skal ha vært bygd av sedertrær

Den store eksporten av sedertrær gjorde at treet ble utrydningstruet. Foto: Erlend Larsen.

fra Libanon. De gamle egypterne kjøpte også olje og harpiks for å bevare sine døde. På den tiden betød hver døde egypter penger i kassen for fønikerne. I retur sendte egypterne papyrus, gull og lin. Dette var en periode med høy kommersiell aktivitet, rikdom og velstand.

På den tiden dekte sedertrærne fjellene ovenfor havnen i Byblos. Sedertreet var et viktig eksportprodukt, men den store eksporten førte til at det ikke er mange sedertrær igjen i dag. Sedertreet er i furufamilien, og Libanons nasjonalsymbol. Da libaneserne fikk sitt eget flagg, valgte de ledende politikerne å plassere sedertreet midt i flagget.

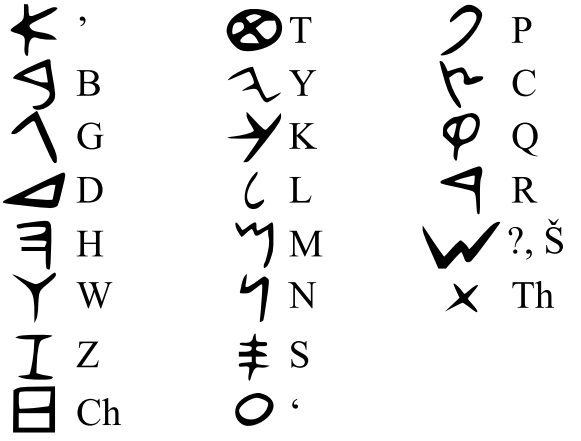
Fønikerne lagde produkter i glass og metall, men deres virkelige formue kom gjennom handel med andres produkter. Deres skip var større, raskere og lettere å håndtere enn andre skip på den tiden. Dessuten sier historien at fønikerne ikke alltid var så ærlige i handel. De kontrollerte etter hvert handelsrutene fra Svartehavet til Spania, og brukte brevduer for å sende og motta meldinger til sine forretningsforbindelser. På den måten kunne de øke muligheten for å kjøpe billig og selge dyrt.

Det kommer frem mange historiske gjenstander i forbindelse med de mange utgravingene i landet. I Byblos er det for eksempel funnet tempel og gravsted med ni underjordiske gravkamre for Byblos konger. Det er også funnet bosted etter steinaldermennesker og et 4700 år gammelt tempel.

For mange av dagens libanesere er fønikerne en viktig del av deres historie, en del som skaper stolthet og identitet. Fønikerne lever enda sterkere i deres bevissthet og kollektive minne enn vikingtiden gjør for oss. Dagens libanesere ser gjerne på seg selv som videreførte fønikere som driver moderne handel mellom øst og vest.

Nytt alfabet økte salget

Det vanlige skriftspråket hadde gjennom mange tusen år vært egyptiske hieroglyfer og kileskrift. Begge skriftspråkene inneholdt for mange symboler, og ble for kompliserte for vanlige folk. Gjennom århundrene ble et nytt og enklere alfabet utviklet. For omkring tre tusen år siden kom det nye alfabetet som inneholdt bare 22 konsonanter. Hver for seg representerte konsonantene en lyd. En vesentlig forenkling som gjorde det mulig for langt flere å skrive og lese. Fønikerne eksporterte det nye alfabetet til sine handelsforbindelser fordi det nye skriftspråket gjorde handelen enklere – noe som igjen ga dem mer handel.

Fønikerne utviklet et nytt alfabet som gjorde det mulig for langt flere å skrive og lese.

Den eldste kjente inskripsjonen sto på sarkofagen til kong Ahiram av Byblos for

Fra Nasjonalmuseet i Beirut. Foto: Erlend Larsen.

tre tusen år siden. Sarkofagen er oppbevart i nasjonalmuseet i Beirut. Skriftspråket var i bruk til omkring år 200 etter Kristus, men er videreutviklet til et mer moderne alfabet.

Under assyrerne (875-608 før Kristus) mistet bystatene sin selvstendighet og økonomiske fremgang, og de kom inn i en tid med stadige opprør. Opprørene ble slått ned, og bystatene ble utsatt for hard beskatning. Et opprør i Sidon førte til at byen ble ødelagt og innbyggerne gjort til slaver. Det samme skjedde med Tyr under Nebukadnesar (587-574 før Kristus).

Ulike herskere vant innflytelse over Levanten gjennom århundrene. I år 333-332 før Kristus møtte de fønikiske bystatene den første store trusselen fra vest da Aleksander Den Store beleiret Tyr i syv måneder. Etter å ha drept 8000 mennesker og solgt 30 000 til slaveri, innførte han den hellenistiske kulturen til de fønikiske bystatene. Byblos – i motsetning til Tyr – ble frivillig en alliert med Aleksander Den Store, og fortsatte å blomstre under sitt eget kongelige dynasti.

Kristnet av østromerne

Da Aleksander den store døde i år 323 ble det store riket delt, og en av Aleksanders generaler tok over som hersker. Generalens etterfølgere beholdt makten til romerne kom i år 64 før Kristus. Handel og intellektuelle aktiviteter blomstret under romerne. Sedertrær, parfyme, smykker, vin og frukt ble solgt til Roma. Folket i bystatene tok til seg herskernes skikker, religion og kultur, mens romerne bygde store templer, bad og andre offentlige bygninger. En rekke ruiner står igjen som monumenter over en rik historie. Ikke minst de enorme templene i Baalbek.

Bibelen forteller at Jesus var i Libanon en rekke ganger. I Galilea, omkring ti kilometer sørøst for Tyr, ligger landsbyen Qana hvor man mener Jesus gjorde sitt første mirakel. Det var under bryllupet i Kana Jesus gjorde vann til vin.

Tidlig i den apostoliske tiden reiste mange av Jesu sine tilhengere til Sør-Libanon, hvor de blant annet etablerte en kirke i Tyr. I de første århundrene etter Kristus ble mennesker som konverterte til kristendommen forfulgt. I midten av det 3. århundre var de fleste innbyggerne i Beirut kristne. Et ødeleggende jordskjelv i år 349 etter Kristus fikk de fleste av de siste hedningene i Beirut til å bli kristne. De trodde ødeleggelsene og døden som fulgte naturkatastrofen var et tegn på guddommelig vrede.

Romerriket ble delt i år 395, og Levanten kom inn under det nye østromerske riket, som også ble kalt det Bysantinske riket. Den østromerske hovedstaden lå i Bysants som også er kjent under navnet Konstantinopel. I 1930 byttet byen navn til Istanbul. Bystatene ved middelhavskysten kom til å blomstre i enda hundre år under østromerne.

Den bysantinske keiseren spredte kristendom ut i riket sitt. Bysantinerne var kristne i troen, greske i språket og østlige i orientering. Bysantinerne gjorde et poeng ut av å diktere nøyaktig hva man mente var korrekt – eller ortodoks – kristen tro, og Levanten ble kristnet av østromerne. De kristne ble snart den største religiøse gruppen i Libanon. Kirkene etter bysantinerne kalles greskortodokse, greskkatolske eller melkitter. I dag er det 400 000 medlemmer av disse kirkesamfunnene i Libanon.

I det 4. århundre ble Beirut kjent for sin juridiske skole. Skolen konkurrerte med tilsvarende skoler i Athen, Alexandria og Caesarea. Byens betydning som lærested og forretningssentrum fortsatte da bysantinerne overtok etter romerriket.

Maronittene

På slutten av 300-tallet ble presten Maron kjent for sitt arbeid som misjonær og for sin evne med healing og mirakler. For Maron var alt knyttet til Gud, og Gud var knyttet til alt. Han skilte ikke den fysiske verden fra den åndelige, men brukte den fysiske verden for å fordype sin tro og åndelige opplevelse.

Utenfor landsbyen Qana er det en rekke skulpturer, krukker og inskripsjoner i fjellet som dateres tilbake til begynnelsen av den kristne tiden. Bildet viser Jesus (i midten) med sine disipler. Under bildet er det en grotte hvor man tror at Jesus og disiplene sov ved et av deres besøk i området. Det er vann i grotten som de lokale hevder har en helbredende virkning. Foto: Munir Nasr.

Erlend Larsen

Maron levde i de syriske fjellene, og etablerte etter hvert et kloster hvor 800 munker ble med i trosfellesskapet. Maron ble selv eremitt, og etter hans død i år 423 tok kirken form.

Den nye kirken kom i konflikt med kirken i Antioch (i Syria), så Marons tilhengere måtte flykte til fjellene i Libanon. Her bygde de et kloster, og oppslutningen vokste kraftig. I år 517 angrep rivaliserende Jakobinere, som også er kristne, maronittklosteret hvor de drepte 350 munker. De overlevende rømte lenger inn i fjellene hvor de gravde ut grotter i det ugjestmilde terrenget. Qadishadalen har bratte skråninger og tett vegetasjon.

Maronittene har klart å overleve flere århundrer omgitt av muslimer ved nærmest å grave seg ned i det ulendte terrenget i Libanonfjellene, i tillegg til å inngå allianser samt søke hjelp fra kristne i vest. Maronittene fikk et nært forhold til korsfarerne og Frankrike. Allerede i 1250 lovet Louis IX av Frankrike å hjelpe maronittene i fremtiden. Frem til det 19. århundre holdt maronittene seg stort sett i fjellene i Libanon hvor de bygde opp et føydalsamfunn som lignet det druserne fikk noe senere lenger sør i Libanon.

Maronittene tilhører det romerskkatolske fellesskapet, og anerkjenner pavens overhøyhet og den katolske kirken i Roma. De har beholdt mye av sin identitet, ikke minst gjennom liturgien. Kirkesamfunnet er det største og sterkeste i Libanon, og fikk stor makt da landet ble formelt etablert.

De fleste maronittene bor i Libanon, men det er også maronittsamfunn i Syria og på Kypros. I tillegg kommer alle de som har utvandret gjennom årene. Maronittprestene kan godt gifte seg, men biskopene og patriarkene må leve i sølibat. Maronittene i Libanon fremstår som vestlig orienterte, og har spilt en viktig rolle i Libanons økonomiske og politiske liv. Statuen av Jomfru Maria, og en rekke andre kristne merker, forteller alle og enhver at dette er et land med en stor kristen befolkning.

Ny tro med røtter i arabisk kultur og tradisjon

I årene 526 og 551 opplevde levantinerne jordskjelv og flodbølger som ødela flere byer og satte hele regionen tilbake. Skjelvene var så kraftige at de romerske templene i Baalbek ble ødelagt. Dødstallene var høye. Bare i Beirut omkom 30 000 mennesker som følge av naturkatastrofene.

Profeten Muhammed (ca år 570-632) var førti år da han fikk guddommelige åpenbaringer, blant annet fra erkeengelen Gabriel. Åpenbaringene ble etter hvert skrevet ned i det vi kjenner som Koranen. I år 613 begynte Muhammed å forkynne den nye troen, men den første tiden fikk han bare noen få tilhengere. Muhammed fikk mange fiender siden han angrep den gjeldende troen og livet innbyggerne i Mekka førte, og da spesielt avgudsdyrkelsen.

Venstre: På slutten av 1800-tallet ble en 15 tonn stor bronsestatue av Jomfru Maria malt i hvitt og reist på toppen av en 650 meter høy ås i landsbyen Harissa, 20 kilometer nord for Beirut. Fra den godt synlige åsen skuer hun utover Beirut og middelhavskysten. Statuen heter "Our Lady of Lebanon," og er et populært utfluktsmål for kristne, drusere og sjiamuslimer.
Foto: Erlend Larsen.

I år 622 reiste Muhammed med følge til Medina. Det er denne reisen som markerer begynnelsen på den muslimske kalenderen. Deres kalenderår er 11 dager kortere enn kalenderåret vi følger. Det er årsaken til at de muslimske helligdagene kommer 11 dager tidligere for hvert år som går.

Muhammed ble raskt en suksessrik religiøs, politisk og militær leder. Muhammed døde i 632, men den nye religionen kom inn i en rask vekst og spredning gjennom den oppsiktsvekkende bølgen av erobringer som ble gjort av Muhammeds etterfølgere.

Romerne hersket frem til araberne kom i det sjette århundre etter Kristus. Profeten Muhammed samlet de arabiske stammene under den islamske vekkelsen, og reiste rundt i araberverdenen for å spre sitt budskap. To år etter Muhammeds død i 632 ble Syria beseiret av kalifene fra Medina. Kalifene var Muhammeds nærmeste etterfølgere.

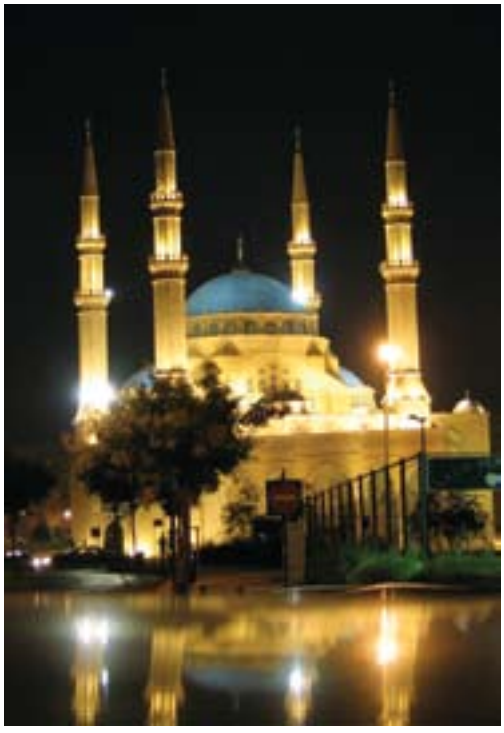
I år 635 og 636 okkuperte de arabiske armeene dagens Libanon, og folket måtte vende seg til ny tro. Islam kom med en ideologi som overgikk vestlige ideer og verdier. Muslimene skilte seg fra tidligere herskere ved at de ikke bare kom for å okkupere land, men også for å spre en tro med røtter i den arabiske kulturen og historien. Bak de arabiske krigerne fulgte det også nybyggere som slo seg ned og etablerte nye samfunn.

Levantinerne stod de siste årene samlet i opposisjon til de Bysantinske herskerne. Mange av de kristne følte større tilhørighet til de invaderende muslimene enn de greske bysantinerne som hersket over dem fra Konstantinopel.

Islam og muslimske trosretninger

Den arabiske delen av befolkningen tok lett til seg den nye troen, og de kristne fikk den første tiden beholde sin tro mot at de betalte ekstra skatt. Kirker og kristne ritualer fikk bestå, men mange konverterte likevel til islam. Delvis for å beholde sin politiske makt, og delvis for å slippe å betale ekstra skatt.

Snart mistet de kristne godene, og muslimene forbød dem å bygge nye kirker. Mange av de gamle kirkene ble overtatt av staten og gjort om til moskeer. Kristne fikk ikke lov til å søke etter nye medlemmer, selv ikke blant ikke-muslimer. Den regjerende kalifen skapte frykt i det krist-

Mohammad al-Amin Moskeen i Beirut.
Foto: Erlend Larsen.

ne samfunnet. Han tok landbruksområder fra kristne og ga til muslimer. Mange kristne valgte derfor å flytte til fjellene i Libanon. Arabiske krigere, byråkrater og beduiner slo seg ned i kyststrøkene. Ørkenens sønner hadde ingen kunnskaper om å føre krig i fjellene. De hatet snø og så på landbruket i fjellene som under deres verdighet. Muslimene overlot de ugjestmilde områdene til maronittene. De kristne ble snart en undertrykt minoritet.

Samtidig som maronittene holdt seg i fjellene, levde de greskortodokse i kystbyene omringet av muslimer. Libanons greskortodokse kirke har alltid vært knyttet til Syria hvor deres patriark holder til. De ser på seg selv som arabere, forholder seg til muslimer, og har lettere for å ta opp politiske ideer fra den arabiske verden.

Området under muslimsk styre fortsatte å vokse, og innen år 750 hadde det som i dag er Pakistan, Nord-Afrika, mesteparten av Sentral-Asia samt Spania og Sør-Frankrike, falt under islamsk styre. I de neste fire hundre årene dominerte det islamske riket fra Persia i øst til Spania i vest. Det islamske riket hadde sine velmaktsdager samtidig som Europa levde i mørke. Fra den islamske verden kom ny viten om arkitektur, matematikk og medisin.

Etter Muhammeds død ble det stor uenighet om hvem som skulle bli profetens stedfortreder, eller kalif. De som senere ble kjent som sunnimuslimer hevdet at medlemmer av stammen Muhammed kom fra (Quraysh) skulle ha krav på kalifverdigheten. Profetens nære venn og svigerfar Abu Bakr ble valgt som den første kalif. Den fjerde kalifen ble Ali som var Muhammeds fetter og svigersønn. Ali var gift med profeten Muhammeds yngste datter Fatima fra hans første ekteskap.

Sjiamuslimer

Den fjerde kalifen Alis tilhengere holdt fast ved troen på at det var hans blodslinje som skulle følges, og ble kalt sjiamuslimer. Sunnimuslimene mener på sin side at alle som egner seg kan bli kalif. Sunniene og sjiaene var politisk uenige om hvem som skulle være kalifer, og teologisk uenige om hovedprinsippene av religionen. Sunnimuslimene følger Koranen og profetens tradisjoner veldig nøye. De aksepterer ikke at det religiøse lederskapet skal tolke skriftene. Mange sunnier ser på sjiaer og sjiamuslimske trosretninger som vantro og hedninger. Derfor er det mange konflikter mellom de to muslimske retningene.

Alis sønn Hussein samlet en hær med lojale i år 680, og dro til det som i dag er Irak for å forsvare profetens families rett til å ha tittelen kalif. Det viste seg raskt at Hussein ville tape slaget, men han gjennomførte det likevel, noe som kom til å bli svært viktig for sjiamuslimer. Hussein viste at det er viktigere å dø for det en tror på enn å leve i urettferdighet. Hussein og hans menn møtte den rivaliserende kalifens hær nær Kerbala hvor de sloss til siste mann. Gjennom sin død ble Hussein et eksempel for alle sjiamuslimer; å være villig til å ofre alt i Guds navn i kampen mot tyranni og undertrykkelse. Derfor er martyrdom sentralt, og kan forklare noen av selvmordsaksjonene utført av sjiamuslimer.

Etter ti dager med blodige kamper ble Imam Hussein drept. Dagen ble hetende Ashura og er en religiøst viktig dag for sjiamuslimene. På Ashura minnes sjiaene drapet på profeten Muhammeds barnebarn Hussein ved å slå seg selv til blods. Den blodige prosesjonen symboliserer gjennom selvpining Husseins

død. Tradisjonen er omstridt. I enkelte land forbyr presteskapet folk å skade seg selv.

Man antar at 25-30 prosent av verdens muslimer er sjiamuslimer, mens omkring 70 prosent er sunnimuslimer. Iran er det eneste landet med sjiamuslimsk flertall, mens Syria blir styrt av en sjiamuslimsk minoritet gjennom Assads familie som er alawitter. I Libanon bor de fleste sjiamuslimene i Bekaadalen og i Sør-Libanon. De utgjør landets største religiøse gruppe, men er samtidig den fattigste og mest underprivilegerte blant Libanons trossamfunn.

Foto: Erlend Larsen.

Libanesiske religiøse har gjennom mange år reist til Irak eller Iran for å få religiøs utdannelse og veiledning. Iranske myndigheter gir i tillegg libanesere økonomisk støtte og stipend for reise og opphold.

Innen den sjiamuslimske troen er det flere trosretninger, blant annet femmer, syver- og tolversekten. De tror det kun er henholdsvis fem, syv eller tolv imamer (åndelige ledere) etter Ali. En annen retning er ismailerne som har mange likhetstrekk med tolversekten. De som tilhører tolversekten tror den siste imamen fortsatt lever i en udefinert form, og at han skal returnere til jorden som en mahdi (frelser) for å herske over et perfekt samfunn. I Iran ledet Ayatollah Khomeini en religiøs revolusjon på midten av 70-tallet. Mange av hans tilhengere ser på Khomeini som den 12. imamen som har kommet tilbake til jorden.

Drusere

Druserne tilhører en sjiamuslimsk trosretning som utviklet seg fra syversekten eller ismailerne rundt år 1000. Navnet kommer fra Muhammed Darazi som mente at kalifen al-Hakim var den siste imam. Da al-Hakim døde under mystiske omstendigheter måtte Darazi og hans trosfeller flykte fra Egypt. Druserne tror at al-Hakim vil komme tilbake til jorden.

Druserne representerer en eksklusiv religion, og holder troen sin hemmelig. Man har likevel fått en rimelig god innsikt i hva deres religion går ut på. Ingen kan bli druser gjennom omvendelse, druser kan man bare bli gjennom fødsel. De tror på reinkarnasjon og sjelevandring, og mener at antall sjeler er uforanderlig. Derfor skal antall drusere være nokså konstant.

Druserne ber ikke fem ganger om dagen som andre muslimer – de ber inne i seg selv hele tiden, sier de. Druserne reiser heller ikke som pilgrimer til Mekka, for de mener at Mekka er i dem selv.

Drusersamfunnet er delt i to; de innviede og de som ikke er innviet. Omkring ti prosent av druserne er innviet i troslæren. De innviede bærer et rubinrødt ho-